

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Факультет туризму

Кафедра готельно-ресторанного бізнесу

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з навчальної дисципліни:

Основи наукових досліджень та інформаційна культура студента

спеціальність 073 «Менеджмент»

освітній ступінь – бакалавр

для студентів 2 курсу факультету туризму

Укладач: Андрій Голод

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри

готельно-ресторанного бізнесу

_____ 20__ р. протокол № __

Зав. каф _____ Голод А.П.

ЛЕКЦІЯ №1

Наука як продуктивна сила

План

1. Вступ.
2. Сутність та функції науки.
3. Об'єкт, предмет та методи наукових досліджень.

1. Лекцій – 8

Практичних робіт – 7

Поточне оцінювання:

- за результатами вивчення лекційного матеріалу: тести (30 балів);
- виконання практичних робіт 1-2: 20 балів;
- індивідуальна наукова робота (практичні 3-7): виконання та захист наукової роботи (50 балів).

Підсумковий контроль: залік

2. Наука може розглядатися як...

- специфічна форма суспільної свідомості, основою якої є система знань (наукова література, науковий стиль, наукове мислення...);
- процес пізнання закономірностей об'єктивного світу (спостереження, експерименти, гіпотези і їх підтвердження);
- певний вид професійної діяльності (наука як професія – науковий працівник);
- процес виробництва знань і їх використання (наука як галузь економіки).

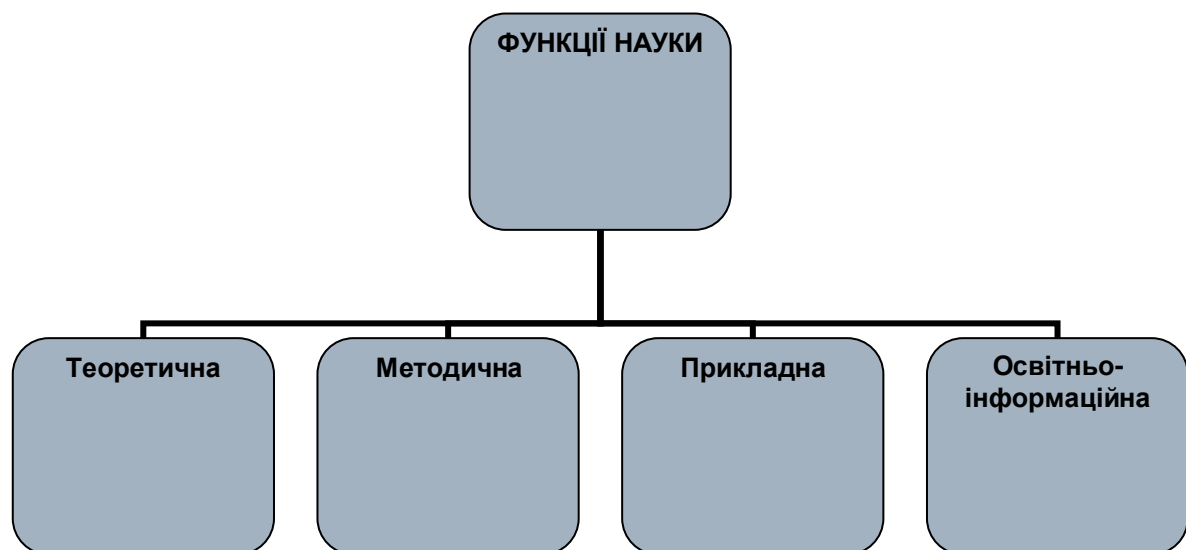

Рис. 1. Функції науки

Головна риса науки – її раціональний та об'єктивний характер.

Раціональність передбачає провідну роль мислення у наукових дослідженнях, а також їх обґрунтованість і логічність.

Об'єктивність науки полягає у відображенні та дослідженні лише тих об'єктів, явищ та процесів, що реально існують.

Є винятки? Спробуйте згадати!

Ідеальна наука \neq віра

Тому що будь-яке недоведене твердження (гіпотеза) не може бути істиною.

$2+2=4$? А може 5?

Водночас, з урахуванням сучасних теорій та концепцій (**яких?**) 100% істини не існує, а отже й ідеальної науки теж.

Наукові теорії, що недостатньо доведені і базуються головним чином на вірі, називають **псевдонаукою**.

Псевдонаука – дуже широке поняття...

Це і недостатньо доведені теорії, наприклад, сучасні конспірологічні пояснення походження і поширення COVID-19;

і ненаукова творчість чи фальсифікація науки, наприклад, феномен “британських вчених”, а також плагіат.

3. Об'єкт – це та частина дійсності, на яку спрямована увага науки.

Об'єкт може бути спільним для багатьох наук (наприклад, людина, суспільство, Земля...).

Предмет – це частина (сторона) об'єкта, яка досліджується конкретною наукою.

Спробуйте навести приклади!

Дослідження, предмет яких належить одразу до кількох наук називаються **міждисциплінарними**. Переважно, до таких належать і дослідження сфери послуг.

Метод – це спосіб проведення дослідження.

Для того щоб дослідити свій предмет кожна наука використовує певний набір методів:

- філософських:
 - аналіз і синтез;
 - дедукція та індукція;
 - порівняння;
 - ідеалізація;
 - абстрагування та ін.
- загальнонаукових:
 - системний;
 - історичний;
 - статистичний;

- соціологічний та ін.
- конкретнонаукових:
 - балансовий;
 - картографічний;
 - польових досліджень та ін.

Зараз дуже поширеними стали міждисциплінарні дослідження, які використовують водночас методи різних наук (економіки, географії, соціології...), тому виділення конкретнонаукових методів у таких випадках є умовним.

ЛЕКЦІЯ №2-3

Методологія наукових досліджень. Наукові дослідження в Україні

План

1. Методологія та методика досліджень.
2. Інформаційна база дослідження.
3. Особливості організації наукових досліджень в Україні.
4. Сервісологія як новий напрям наукових досліджень.

1. Основні наукові методології в історичному вимірі

<i>Методологія</i>	<i>Часовий період</i>	<i>Відповідник у мистецтві</i>	<i>Основні риси</i>
Класична	XVII-XIX ст.	Класицизм і неокласицизм	Об'єктивізм, детермінізм 2+2=4
Некласична	XX ст до 1970 рр.	Модернізм	Суб'єктивізм, заперечення класичної науки 2+2=5
Постнекласична	1970 рр. – до нашого часу	Постмодернізм	Науковий плюралізм, синергетика 2+2=4...5...6...n

2. Інформаційна база дослідження

- літературні та інші текстові джерела
www.google.com.ua/
www.nbuv.gov.ua/
- графічні дані (фото, відео, а також карти)
maps.google.com.ua
- статистичні дані
www.ukrstat.gov.ua/

lv.ukrstat.gov.ua/

- дані вимірів, спостережень, експериментів
- власний досвід дослідника.

3. Порівняння вимог до здобуття наукових ступенів в Україні

Кандидат наук (доктор філософії)	Доктор наук
Випускник аспірантури (3-4 роки)	Випускник докторантури (2 роки)
Опублікував як мінімум 3 статей у фахових виданнях, з яких 1 - в іноземних, брав участь у 5-10 наукових конференціях	Опублікував як мінімум 20 статей у фахових виданнях, з яких 3 – включені до наукометричних баз Scopus або Web of Sciene, брав участь у 15-20 наукових конференціях
Підготував і захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради дисертацію (150-200 с.)	Підготував і захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради дисертацію (400-450 с.)

4. Місце сервісології в системі наук

ЛЕКЦІЯ №4

Способи представлення результатів наукових досліджень

План

1. Наукові публікації: види та вимоги до оформлення.
2. Виступ на конференції як спосіб представлення результатів дослідження.

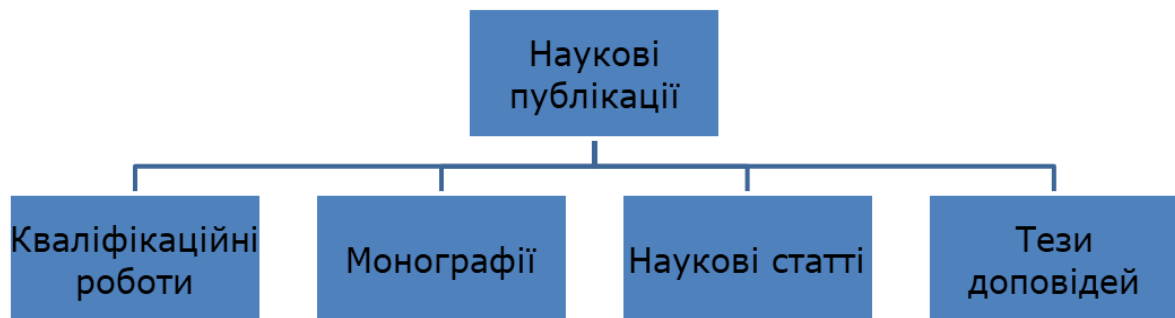

Рис. 2. Види наукових публікацій

Обсяг наукових публікацій вимірюється у друкованих аркушах
(1 д.а. = 40 тис. знаків або 16 стор. тексту)

Вимоги до оформлення статті:

СТРУКТУРА:

1. Відомості про авторів.
2. Назва статті.
3. Анотація.
4. Текст статті обсягом 8-20 сторінок, поділений на підрозділи (вступ, аналіз попередніх досліджень за темою, мета статті, виклад результатів дослідження, висновки).
5. Список використаних джерел.

Стаття повністю або частково не повинна бути раніше опублікована.
Не має містити плагіату.

Деколи для публікації необхідні додаткові документи - рецензії (наукового керівника, кандидата, доктора наук); дозволи для публікації; реферати іноземною мовою та ін.

Для захисту дисертації зараховуються статті лише у фахових виданнях України (їх перелік визначається МОН) або іноземних (у т. ч. тих, що індексуються у міжнародних наукометричних базах).

Для чого готувати публікації?

- Наявність значної кількості наукових публікацій, особливо у престижних вітчизняних або закордонних виданнях, а також одноосібних монографій, як правило, свідчить про високий фаховий рівень науковця і дозволяє йому робити кар'єру у сфері освіти та науки.
- Опубліковані результати досліджень автоматично стають об'єктом авторського права і їх використання без посилання не допускається.
- Наукові публікації для студента – це засіб формування умінь готувати і редагувати тексти у науковому стилі, логічно і обґрунтовано викладати свої думки. Наукові публікації формують авторитет студента серед викладачів та керівництва ЗВО, а також є одним із критеріїв оцінювання якості навчання студентів.

Головне завдання виступу на конференції – усно та візуально представити результати певного наукового дослідження.

Конференції бувають:

- наукові і науково-практичні,
- міжнародні, загальнодержавні і регіональні
- студентські, молодих науковців
- очні, заочні, Інтернет-конференції

Вимоги до виступу:

- Тривалість 5-15 хв.
- Структура як у тез (вступ, основна частина, висновки).

Візуальне доповнення (презентація, роздатковий матеріал та ін.)

Кілька важливих моментів:

Доповідачу обов'язково задають питання, а його доповідь може бути згадана в обговоренні.

Виступ розпочинається із звертання до присутніх «Шановні...», а завершується «Дякую за увагу!»

За запитання прийнято дякувати, а при згадуванні про своє дослідження говорити у множині «ми», «на нашу думку».

ЛЕКЦІЯ №5

Особливості застосування методів у наукових дослідженнях сфери обслуговування

План

1. Аналіз літературних джерел та статистики.
2. Соціологічні та картографічні методи.

1. Оптимальний спосіб застосування методу аналізу літературних джерел складається із 3-х етапів:

1. Пошук джерел за темою дослідження:

- бібліотечний каталог;
- Інтернет – пошукові системи (загальні і спеціальні). *Якими є переваги і недоліки текстів онлайн і в «реалі»?*

2. Опрацювання джерел (прочитати і вибрати головне – те що підтверджує вашу думку і (або) те, що їй суперечить).

3. Інтеграція опрацьованих матеріалів в текст.

Статистична інформація

може бути отримана як зі спеціальних видань (статистичні збірники, бюлетені, щорічники тощо – бібліотека управління статистики), так і з Інтернету (електронні версії статистичних видань та бази даних он-лайн).

ukrstat.gov.ua lv.ukrstat.gov.ua

Статистичні показники можуть бути абсолютними та відносними.

Для графічного представлення статистичних даних використовують діаграми (структурні, динамічні) та графіки. Як правило їх виконують у комп. програмах типу MS Excel.

Для глибшого аналізу статистичних даних використовують прийоми математичної статистики: розрахунок індексів, кореляційний, регресійний, кластерний, факторний аналіз та ін. Усі ці прийоми можуть бути здійсненими з використанням спеціалізованих комп. програм.

2. Соціологічні методи

застосовуються тоді, коли статистичні дані недоступні або неповні чи є сумнівні у їх достовірності.

Соціологічні методи: анкетування (анонімність, питання – закриті і відкриті), інтерв'ю, експертна оцінка.

Важлива передумова достовірності результатів соціологічних досліджень – правильність вибірки та інтерпретації результатів опитування.

Картографічний метод

полягає в аналізі наявних та створенні нових карт у процесі наукового дослідження. Він дозволяє вивчити просторову складову досліджуваних явищ.

Кarti: оглядові (загальногеографічні, топографічні, тематичні), аналітичні (картограми та картодіаграми) та синтетичні.

ЛЕКЦІЯ №6

Основні вимоги до виконання та оформлення студентських наукових робіт

План

1. Вибір теми наукового дослідження.
2. Вимоги до змісту та оформлення.
3. Критерії оцінювання.

1. Перший етап вибору теми:

визначитися із напрямом наукових досліджень (економіка, менеджмент, маркетинг, історія, географія, технічні науки та ін.)

Другий етап: формулювання теми

Вимоги до формулювання теми:

1. Точність відображення предмету дослідження (не «Туризм у Львові», а...)
2. Лаконічність (не «Розвиток туризму у Львові в сучасних умовах, його перспективи та основні проблеми», а...).

2. Вимоги до змісту:

1. Наявність авторського тексту (не менше 10%).
2. Структура як у тез (вступ, основна частина, висновки).
3. Обсяг 1-5 сторінок.
4. Ілюстрації не повинні займати більше 50% обсягу.
5. Повне розкриття теми, авторські висновки.
6. Науковий стиль викладу.

Вимоги до оформлення:

1. Документ Microsoft Word. Формат А4, книжна орієнтація. Усі поля – по 2 см.
2. Сторінки пронумеровані внизу по центру починаючи з 1-ї.
3. Шрифт Times New Roman, 14, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ 1,25 см, вирівнювання по ширині.
4. Таблиці виконуються 12 шрифтом, інтервал одинарний.
5. Таблиця підписується вгорі, а рисунок внизу. Обов'язкова їх нумерація і згадування в тексті.
6. Починається робота із прізвища та імені автора (перший рядок, вирівнювання справа). У наступному рядку – тема роботи (напівжирний шрифт, вирівнювання по центру). Далі – текст роботи. Потім через 1 рядок – список використаних джерел (пронумерований і відсортований за алфавітом).
7. Посилання в тексті обов'язкові і оформляються відповідно до правил. Під таблицею та після назви рисунка при потребі вказується джерело.

3. Критерії оцінювання:

Мінімальні вимоги для допуску роботи до захисту:

- правильне оформлення;
- науковий стиль викладу;
- наявність посилань на всі використані фрагменти;
- унікальність тексту не менше 10% включно;
- обсяг не менше 1 повної сторінки.

Така робота за умови повного розкриття теми та відсутності грубих помилок в тексті оцінюється в 20 балів.

Унікальність тексту 10-20% + 6 балів, більше 20% +12 балів.

Кількість сторінок: за кожен наступну + 3 бали

Наявність авторської ілюстрації або таблиці +5 балів

Бали знімаються за неповне розкриття теми (до -10) та грубі помилки в тексті або посиланнях (до -5).

Приклад оцінювання:

20+12+12+5=49 балів

Наприклад, на 49 балів може бути оцінена робота оформлена відповідно до вимог, на 5 сторінок, з унікальністю більше 20% та 1 авторською ілюстрацією (таблицею).

ЛЕКЦІЯ №7

Академічна доброчесність у науковій сфері

Що таке академічна доброчесність?

Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Безпосередніми учасниками освітнього процесу у ЗВО є викладачі та здобувачі вищої освіти (студенти, магістранти, аспіранти).

Дотримуватися академічної доброчесності означає не вчиняти її порушень, якими, відповідно до п. 4 ст. 42 ЗУ «Про освіту» є:

- **академічний плагіат** — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», викладачі зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання (п. 3 ст. 63 Закону України «Про вищу освіту»).

Питання для обговорення:

Що заважає учасникам освітнього процесу дотримуватися академічної доброчесності?

Як запобігати порушенням академічної доброчесності?

Чи достатньо, на Вашу думку, здобувачі вищої освіти поінформовані про зміст та принципи академічної доброчесності?

Куди звертатися, якщо Ваші права порушено в результаті недотримання академічної доброчесності?

Література

1. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 340 с.
2. Голод А. Безпека туризму як об'єкт сучасних економічних досліджень. *Współpraca Europejska*, 2016. Vol. 3 (10). S. 72–80.
3. Голод А.П. Социальные и информационные аспекты безопасности туризма. *e-Journal VFU. Администрация, управление и экономика*, 2015. Брой 8. – URL: <http://ejournal.vfu.bg/bg/pdfs/Socialnie-3.pdf>
4. Голод А.П., Крупенна І.А. Інформаційна безпека та проблеми туристичного брендингу регіонів. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, 2017.

- Вип. 45. Ч. 1. С. 63–68.
5. Гуторов О.І. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посібник. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.
 6. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 7. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. URL: <http://www.consumer.gov.ua/>
 8. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. *Методологія наукових досліджень* : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
 9. *Методичні рекомендації до підготовки кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня: Галузь знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 073 «Менеджмент»* / уклад. Павленчик Н. Ф., та ін. Львів, 2018. 44 с. URL : <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/16076>
 10. Свістельник І.Р. *Інформаційна культура студента* : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. – 182 с.
 11. Чикайло Ю.І., Волошин І.М., Голод А.П., Худоба В.В. *Методичні рекомендації для підготовки та захисту магістерських робіт студентів спеціальності 242 "Туризм" денної та заочної форм навчання*. Львів : ЛДУФК, 2018. 38 с.
 12. Юрченко С.О., Юрченко О.Є. *Основи наукових досліджень* : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 204 с.
 13. Holod A., Shevchuk A., Korkuna O. *Modernization Principles of the Dual Education System Development in Hotel and Restaurant Business*. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. Vol. 8. Issue 4S. P. 11-14. DOI:10.35940/ijrte.D1013.1184S19 (Scopus).